

GRÖN FEMINISM OCH KÖNETS GÅTA

Angela Aylward

Ingår som ett kapitel i boken *Grön filosofi. Tankar kring en ny ideologi* av Michael Moon, Arkiv Förlag, 2014

För många år sedan var en munk på väg från ett kloster som leddes av en stor zen man, Rinzai. Halvvägs över en bro till en flod mötte han några munkar från en annan buddistisk skola. En av munkarna stoppade honom. Åsytande floden nedan dem frågade han "hur djup är floden Zen"? Zen munken svarade "ta reda på det själv" och försökte att kasta den andra munken i vattnet. Denne räddades dock av sina två vänner. (fritt översatt från Belasik, 1990, s. 9-10)

Feministens fråga

Den gröna rörelsen föddes under 1960 - talet som en reaktion på moderniteten - det industriella, resurstärkande levnadssättet i väst. Kvinnorörelsen var en viktig gren från starten, jämsides med de globala freds- och solidaritetsfrågorna. Trettio år senare svepte identitetspolitiken in över de gröna samtidigt som över universiteten och några i rörelsen blev "queera". Men vad har egentligen feminism med grön ideologi att göra och vad kan queerteorin berätta för en grön feminist?

Ja, hur djup är floden Zen? Under åren har jag inte minst undrat varför det alltid är kvinnor som skriver om feminismen. Jag har därför undvikit att uttala mig därom, men inte lyckats särskilt bra. Och nu ska jag än en gång säga något om feminismen, eftersom jag är kvinna. Jag kastades i vattnet för tretton år sedan i samband med mitt inträde i en politisk rörelse, men jag vet fortfarande inte om jag hittat vare sig den gröna ideologin eller feminismen. Ideologin – som ju måste säga något om hur vi ska leva – fastnar i begreppen och reduceras till abstraktioner. Jag kan därför inte berätta om den gröna ideologins *feminism*. Vad jag kan, är att säga något om hur det är att vara grön *feminist*. För feminist måste man vara i den här världen, oavsett vad man tycker om *feminismen*. Jag skriver alltså i egenskap av att råka vara kvinna, vilket medför att någon läsare kanske undrar vart mannen tagit vägen i denna text. Men jag hoppas att även du kan förstå varför jag behöver skriva så som skrivits och kanske få en ny blick på könsmaktsordningen.

Låt mig också säga att jag trots min besvikelse på abstraktionerna ändå måste använda mig av dem. Jag hoppas därför att kisten inte blir för tvära mellan det abstrakta och det konkreta, mellan *feminismen* och *feministen*. Jag kan även förbereda dig på att texten uppehåller sig vid en fråga som hittills kanske varit en icke-fråga för dig. Men för mig har den varit personlig och nödvändig att få besvarad; är *Kvinnan* verkligen en relevant politisk kategori? *Vad* är det i så fall som ytterst förenar *Kvinnor* med varandra och bildar grundvalen för det feministiska subjektet? Frågan och dess följdfråga är viktiga eftersom svaren påverkar politiken. Feminister konfronteras med många svåra val, både i privatlivet och i politiken. När är det motiverat med kvotering? Ska det finnas ett Kvinnoförbund i partiet? Delad föräldraförsäkring eller ej? RUT-avdrag eller ej? Stanna hemma med barnen eller jobba? Vara "snygg" i klackar eller kunna gå bekvämt? Spela på "vän kvinnlighet" eller "bli en av grabbarna"? Särskild kvinnofridslagstiftning och i så fall hur omfattande? Feminint kodade kläder på sonen i ett politiskt statement, även om han blir retad? Hen eller hon och han? När ska könet synliggöras och när ska det sakna betydelse? Valen är inte alltid svartvita, men valen ska ändå göras och varje val kommer att antingen reproducera könsmaktordningen eller att utmana den samma. Det är inte heller helt lätt att veta vilket av det som det blir.

Dualismen man *eller* kvinna

Mitt klivna förhållande till feminismen har bottnat i att den tyckts mig cementera kvinnan som "det andra", underordnade kön som feminismen föresatt sig att frigöra. Som liten hade jag en instinktiv motvilja till att tillhöra detta andra kön. Inte för att jag inte trivdes med att *vara* kvinna, men för att det fanns missljudande övertoner behäftade med att *bli sedd* som sitt kön. Blicken på kvinnan skiljer sig från blicken på mannen. Ett ögonkast och den som betraktar kategoriserar dig som antingen man eller kvinna och med det följer en förväntan om *vad* du är (inte *vem*). Dessutom; Eva gjordes av Adams revben, inte tvärt om. Följaktligen är att vara kvinna *inte* utgångspunkten för vad det är att vara människa.

Denna instinktiva motvilja innebar att jag i vuxen ålder sökte efter en akademisk intellektuell lösning på mitt problem med att *bli sedd* som kvinna. Fanns lösningen manne i själva talet – diskursen – om kön? Kön är vad man inom språkvetenskapen kallar för ett *binärt* substantiv; tudelat och betecknande två fysiska subjekt. Även om du föds med kromosomavvikelse som gör att du enligt den västerländska medicinalvetenskapen har två kön så tvingar grammatiken oss att välja. *Antingen* man *eller* kvinna. Men är det obligatoriskt att mänskligheten delas in i två typer som tenderar att speglas i våra namn, personligheter, klädval, familjebildningar osv. Tveksamt. I andra kulturer finns nämligen andra könsindelningar som inte tillåts i västerländsk kultur (Baret, 2002, s33).

Den, av språket, påtvingade tudelningen gör att kvinnan alltid, som person och som begrepp, är något *relativt* i förhållande till mannen. En tudelning/binaritet av detta slag kallas för en *dikotomi*. Kvinnan definieras i förhållande till vad hon är men som mannen inte är, och mannen definieras i förhållande till vad han är men som kvinnan inte är. En dikotomi tenderar dessutom att medföra att någon av parterna i relationen blir dominant, i betydelsen ses som *primär* och *lite bättre*. Dikotomin har då tagit steget till att bli en *dualism*. I dualismen kvinna-man så har mannen den

överordnade positionen och andra ord för detta dominansförhållande är *patriarkat* eller *könsmaktsordning*.

Det västerländska tänkandet är proppat av liknande dualiteter. Det kanske tydligaste uttrycket för dualistisk filosofi var 1600-tals filosofens René Descartes berömda tes *Jag tänker, alltså finns jag*. Dessa få ord rymmer två dualiteter som kan tyckas obetydliga för vår förståelse av feminismen, men vid närmare granskning visar de sig vara fundamentala vägval i alla tankebyggen. Hos Descartes befinner sig nämligen *Jaget* implicit i motsats till *den Andre* och tanken/förnuftet står implicit i motsats till kroppen och känslan. (Moon 2011). Descartes säger exempelvis inte "vi har relationer, därför finns vi". Inte heller säger han "jag tänker och känner, därför finns jag." (Se Avsnittet: Fakta och värderingar!) De dualistiska begreppspar som vi kommer att beröra i den fortsatta texten är man-kvinna, psyke-kropp och människa-natur. För en längre diskussion med fler motsatspar, se exempelvis Lotta Hedströms *Introduktion till ekofeminismen* från 2007.

Eko möter Queer

Under min djupdykning i den gröna feminismen så har jag drabbat samman med främst två perspektiv; ekofeminismen och queerteorin. Båda perspektiv utmanar dualiteten kvinna-man men från radikalt olika utgångspunkter. I queerteorin fann jag analysen av hur språkets konstruktion alltid gynnar respektive missgynnar olika grupper i samhället. Identitetsetiketterna på människan – kvinna, man, mamma, pappa, svensk, indier, finlandssvensk, jude, muslim, homosexuell, heterosexuell osv, är fast i ett språkspel av konstruerade skillnader och ibland dikotomier. Många konstruerade skillnader tjänar maktintressen i samhället och jag kan med svårighet definiera mig själv och min verklighet bortom dessa skillnader och dikotomier. Jag är så att säga fången i språkets struktur. Den sanna innebörden av ett begrepp glider alltid undan när vi försöker definiera den, eftersom definitionen är relativ i förhållande till någon annan definition, som i sin tur också är relativ. (Butler 1990: 54). Detta är den, ofta missförstådda, kärnan i poststrukturalismen och den green queerteorin tillhör. Det är premissen om att det inte finns en sanning om människan som kan hittas *i språket*. Därmed inte sagt att det inte finns någon sanning *utanför* språket, bara att vi inte kan inta en neutral plats från vilken vi begreppslig gör denna sanning. Det enda feministen kan, enligt min läsning av poststrukturalismen, är att kritiskt betrakta en typ av diskurs med utgångspunkt från en annan diskurs. Och med denna osentimentala utgångspunkt så gav poststrukturalismen mig en parentes att vila i tills vidare. *De kan tro att du är Kvinna, men ingen kan tala om Sanningen*.

Det händer att jag fortfarande vilar bland poststrukturalismens relativiteter, gömd för allehanda sanningssägare. Men ganska snart efter mötet med queerteorin började jag leta efter det som finns *utanför* diskurserna. För även om begreppen är inbördes relativa så är inte verkligheten per automatik relativ. Verkligheten är något mer än språket, så vad är det som diskurserna, så att säga, hänger på? Och hur kan vi hitta en plats i språket som är *neutral nog* för att kunna formulera ideologin? Den plats från vilken vi kan säga att "det här är rätt och det här är fel". Planeten förgiftas och människor missbrukas. Fel! Var hittar vi de värderingar som ska stoppa oss från att utrota arter och utplåna urskogar, våldta och döda dem som är svagare än oss själva?

Hos ekofeminismen fann jag en vilja till ställningstagande. Det var insikten om att människans förtryck av naturen och andra arter är förbundet med mannens förtryck av kvinnan. Förtrycken ingår i en omfattande, dualistiskt, härskarideologi där maktordningarna förstärker varandra (Hedström 2007). Människans förtryck av naturen är ett resultat av att vi ser oss som åtskilda från naturen istället för att vara en del där av. Förtrycket av naturen är intimt sammanvävt med förtrycket av kvinnan eftersom hon ses som närmare naturen och känslorna. Tillsammans med den vita mannens norm så härskar det rationella förnuftet över känslan, kulturen över naturen, den industrialiserade världen över fattigare områden i en kolonial härskarideologi. Måste det vara så? Är dualismen en "förbannad, men oundviklig del av vad det är att vara människa" (fritt översatt från Plumwood, 1993: 61)? Ekofeministen Val Plumwood tror inte det. Frigörelsen ligger i en sammanvävd upplösning av dualismerna. Dikotomierna man/kvinna, människa/natur, vit/svart osv kan lösas upp och bana väg för en postkolonial identitet. Problemet, säger Plumwood, är inte köns-binariteten, numret två. Det är dikotomin som är problemet. Därför ska feminismen inte förneka att det finns skillnader mellan kvinnor och män. För om vi förnekar skillnader och *den Andre* endast ges ett moraliskt värde i den mån den införlivas i självet så förblir detta en olöst dualism. Den cartesianska dualismen (jag tänker, alltså finns jag) ligger inte i distinktionen i sig utan i den *radikala åtskillnaden* (dikotomin) mellan *Jaget* och *den Andre*. (s 61-63, 112 180,162, 191). Plumwood är följaktligen inte imponerad av queerteorins förgrundsgestalt Judiths Butlers feministiska agenda, där parodier på kön (en lek med könsroller) antas kunna frigöra människan. Att kvinnor antar androgyna och manliga praktiker och vice versa fortsätter bara spelet inom härskarideologin. Inte heller dessa parodiska identiteter är oberoende eftersom de definieras i förhållande till föremålet för parodin, som har sitt ursprung i den koloniala härskarideologin (Plumwood 1993: s 63).

Butler har förvisso aldrig hävdatt att queera identiteter kan vara oberoende. Hennes poäng är att parodierna bidrar till att åskådliggöra det som den förhärskande diskursen felaktigt får oss att tro är naturligt. Men skulle det kunna vara så försåtligt att parodin understödjer den "koloniala utgångspunkten", på samma vis som queerteorin menar att kategorin Kvinna understödjer att denna kategori fortsatt förtrycks? Har queerteorin gjort sig skyldig till samma misstag som den försöker motverka? Kanske både ja och nej. Utfallet torde bero tajmingen för den queera praktiken, så som allt förändringsarbete beror av rätt insats i rätt tid. Men Plumwood satte fingret på vad som skavt mig sedan jag "queerade" blicken på världen. Queera praktiker kan vara *frigörande*, men de är inte *frigörelsen*. Det queera är fortfarande fängslat i egenskap av att vara motsats till konventionen, om än fängslat med regnbågsfärgade handbojor.

Könets gåta

Med slutsatsen om queerteorins snöpliga tillkortakommande så restes frågan om Plumwoods rop efter en postkolonial identitet kunde sammanstråla med mitt (och Butlers) sökande efter det som diskursen "hänger på". Ty även Butler hade letat efter ordningen bortom diskursen, naturligtvis. Och hon hade försvarat sig mot poststrukturalismens belackare genom att hävda att "the point has never been that "everything" is discursively constructed" (2011: s 7). I sin bok *Bodies that matter* (2011) driver Butler den psykoanalytiska tesen att diskursen kring begreppsparet man-kvinna struktureras runt psykets *fallos energi*, vilket enligt Butler är jagets

psykiska upplevelse av och identifikation med *kontroll*. I vår kultur är fallos representerat av mannens könsorgan, var på kontroll associeras med mannen och kvinnan associeras med avsaknaden därav. Att *ha* eller *inte ha fallos* är därför utgångspunkten för diskursen om det binära könet, men det är *identifikationen* med fallos – eller bristen därpå – som konstruerar personens genus. Således kan och är *fallos* ibland representerat av kvinnor och det suddar då på binariteten. Betänk exempelvis uttrycket "hon har stake".

Vilket genus en människa förvärvar – hur mycket fallos (manlighet) respektive lite fallos (kvinnlighet) – är ett psykodynamiskt resultat av socialisationen i ursprungsfamiljen. Det finns ingen *automatisk* binär genuskoppling till könet, även om vår kulturella avkodning av barnets kön i princip alltid är binär. Kön och genus har därför, på samma gång, *allt* men ändå *inget* med varandra att göra. Det binära (fysiska) könet är ovidkommande för könsmaktsordningen ända tills det laddas med psykisk (fallos) energi.

Sant eller inte på psykets undermedvetna nivåer, så hjälpte Butlers fallosteori mig knappt halvvägs. Hennes sökande i psykoanalysen ledde nämligen till ett dualistiskt misstag i förståelsen av psyket och kroppen. När psykisk energi (fallos/kontroll) ses som möjlig att analytiskt särskilja från kroppen, för att sedan få en associerad motsvarighet i en kroppsdel (det manliga könsorganet) är det ett utslag av *radikal åtskillnad*, en dualism. Men tänk om psykets energi inte kan åtskiljas från den kropps massa som härbärgerar den? För min feministiska överlevnad så var Butlers teori otillräcklig och jag behövde fortfarande få veta; vad är det som *ytterst* förenar mig med andra kvinnor? Det kunde inte reduceras till psykisk energi, men inte heller till kroppsdelar. Varför skulle en vagina förena mig mer med vissa människor än en förening på grundval av att jag har samma ögonfärg eller hudfärg? Samhället påstår inte (längre) att jag per definition har mer gemensamt med blåögda vita än med brunögda mörka, men samhällskulturens kategorisering av mig som Kvinna implicerar att jag har mer gemensamt med personer med vaginor än personer med snoppar. Är det på grund av att kvinnor har livmödrar och föder barn? Många kvinnor föder inte barn, vill inte ha barn. Är det en fråga om sexualitet, att kvinnor lever med och begär män? Många kvinnor begär inte män, utan andra kvinnor. Är det en fråga om egenskaper, att kvinnor är mer omsorgsfulla? Många kvinnor är passivt aggressiva, inte alls omsorgsfulla. Jag rekapitulerade: könets gåta kunde inte ensamt lösas av ekofeminismen men inte heller av queerteorin.

Kroppens grammatik

Jag fortsatte mitt sökande efter det feministiska subjektet i språkvetenskapen. En marginell del av filosofin som kallas *embodied linguistics* gav mig överraskande en idé om lösningen. Eftersom det inte finns någon vedertagen översättning till svenskan av *embodied* så kallar jag teorin här för *kroppens grammatik*.¹ Teorin om kroppens grammatik påstår att alla begrepp existerar tack vare att de är anknutna till vår kropp; "concepts only exist by virtue of being embodied in a being" (Lakoff 1987: 318). Det är helt enkelt inte möjligt att konstruera abstrakta begrepp som inte har en motsvarighet i vår kroppsliga erfarenhet. Begreppen kan därför aldrig vara godtyckliga (som

---

¹ Se även Avsnitt 12 för fler kommentarer om detta ord!

poststrukturalismen antyder), utan är alltid *motiverade* utifrån sin kroppsliga kärna. Begrepp är ofta metaforiska och/eller idealiserade modeller av verkligheten och måste så vara för att vi ska kunna uttrycka oss rationellt om våra många gånger komplexa upplevelser (s 27). Många metaforer är vi omedvetna om och de kan vara svåra att upptäcka eftersom de består av flera lager av metaforer. En del metaforer är ursprungliga och universella eftersom de är en del av all mänsklig erfarenhet, andra är kulturellt betingade och därför också utbytbara. (Lakoff & Johnson, 1980, 1999)

Låt säga att begreppspar man-kvinna är en idealiserad modell av verkligheten, för att använda terminologin från Lakoff och Johnson. När vi använder epitetet "kvinna" om någon så är det en generaliserad föreställning om vad denna människa representerar för egenskaper, främst fysiologiskt, men även psykologiskt, emotionellt och socialt. Denna generaliserade föreställning är en förenkling av verkligheten och passar inte in på alla som likväl får epitet "kvinna". På motsvarande sätt finns en icke verklighetstrogen idé bakom begreppet "man". Som grund för den binära modellen av könen måste det dock finnas en mänsklig *upplevelse* och *kroppslig erfarenhet* av att könet är binärt. Upplevelsen av könets binaritet är förvisso inte universell, men väldigt utbredd. Vad är då den kroppsliga kärnan i denna upplevelse?

Med hjälp av Butlers fallost teori – men utan det dualistiska misstaget – så kan idén om det binära könet härledas till *upplevelsen av kontroll* i mötet med den *Andre*. En avgörande faktor för kontroll är kroppens fysiska storlek och styrka. Män är, generellt, starkare med potentiellt mer kontroll än kvinnor. Det är en möjlighet till kontroll som manifesteras i kroppens storlek i jämförelsen med andra kroppar. I kropparnas jämförelse uppstår en förståelse av vad det innebär för kontrollen och några av oss människor blir i den jämförelsen till *det andra* könet. Den med styrka och kontroll kommer först. Det som ytterst förenar kvinnor är med andra ord det potentiella underläget. När en kvinna våldtas eller misshandlas för att hon är kvinna kan hon inte säga: Stopp och belägg. Könet är en konstruktion! Gå och våldta någon i din egen storlek, tack.² Det är en kroppslig realism som inte kan ljuga. Jag är beroende av att andra inte gör mig orätt, trots att de kan, på samma vis som barnet är beroende av att vuxna i dess omgivning inte utnyttjar sin styrka. På samma sätt som djur och natur är beroende av att människan inte missbrukar sin ställning. Att vara grön feminist är att se maktassymmetrierna som i princip inte går att förändra eftersom de är en del av de biologiska livsvillkoren.³ Några av oss kommer alltid att vara starkare och andra svagare. Den som är starkare har ett ansvar att förvalta sin styrka. Vi måste se vår egen styrka när vi har den överordnade positionen, men även vår svaghet när vi är underordnade. Det feministiska subjektet är därför självklart. Att tillhöra det politiska subjektet

---

² Naturligtvis så misshandlas och våldtas även män av både män och kvinnor och det förekommer våld och sexualiserat våld emellan kvinnor, oberoende av vem som är större eller starkare. Det potentiella underläge som förenar kvinnokönet ska förstås som en generell upplevelse, giltig för kollektivet men inte nödvändigtvis för den enskilda individen.

³ Det finns även andra maktasymmetrier, inte minst klass och etnicitet, som är sammanvävda med könsmaktordningen och människans dominans över djur och natur. Hur de relaterar till varandra och i vilken utsträckning de kan förändras faller dock utanför denna essäs frågeställning.

Kvinna är *ytterst* inte en fråga om att *välja* identitet. Det är inte en fråga om att *känna* sig som kvinna eller inte, *betrakta* sig som kvinna eller inte, *uppträda* som en kvinna eller inte. Det är en position i en maktordning som alltid är binär. Överordnad eller underordnad.

Den postmoderna tolkningen: könet som adjektiv *och* verb *och* substantiv

”Men alla som inte *känner* sig som antingen män eller kvinnor då?”, ropar den queera rösten. De som är både *och*, eller *ingetdera*. Eller den som *byter* kön? Måste dessa förnekas? Nej, inte om vi skiljer på könsmaktsordningen å ena sidan, och den (postkoloniala) identiteten å andra sidan. Könet kan ha en objektiv dimension inom kollektivet *och* en subjektiv dimension inom individen. Vad detta medför för praktiskt politik återstår att diskutera, men könets diskurs måste inte vara binär om vi vågar förnya vårt språk i en postmodern tolkning av grammatiken. Den moderna grammatiken tillåter inte för mig att både vara *och* inte vara en kvinna, på samma gång. Kön kan aldrig vara nyanser eller grader, eftersom det är ett substantiv. Queerteorin har därför velat se könet som ett verb, som något man *gör* (Butler 1990). Men grammatiken erbjuder ett tredje alternativ. Adjektiv betar sig annorlunda än både substantiv *och* verb. Jag kan vara gammal *och* ung på samma gång, beroende på vem jag jämför mig med. Jag kan vara lång, men kanske inte så lång som du. Om kön även kunde vara ett adjektiv, som ett komplement till könet som i vissa fall ett verb *och* i vissa fall ett substantiv, skulle det kunna vara så att min kropp är av kvinnokön, men inte lika mycket kvinna som henne, fast mer kvinna än hen?

Det gröna, feministiska subjektet

Vad har egentligen feminism med grön ideologi att göra *och* vad kan queerteorin berätta för en grön feminist? Berätta du för mig. Den gröna ideologin kan inte dikteras för andra, den måste levas. Att verka för politisk förändring är ett stycke levnadskonst. Att vara kvinna är en speciell levnadskonst *och* jag vet inte om jag behärskar den alls. Jag har berättat för dig om min motvilja inför att *bli sedd* som kvinna, det *andra* könet. *Och* att jag inte förrän nu har förstått vad som *ytterst* förenar mig med de andra varelser som också blir sedda som detta andra kön. Men nu har jag hittat den feministiska utgångspunkten. För mig. *Och* det är att det som förenar mig med andra kvinnor inte är möjligt att välja till eller välja bort, lika lite som jag kan välja om jag vill vara människa eller kanske hellre en fågel, fisk eller mittemellan. Jag är fri att vara en icke-kvinna såtillvida att jag inte behöver *definiera* mig som kvinna. Jag behöver inte heller *känna* mig som en kvinna. Jag är även fri i meningen att jag inte behöver *uppträda* som en kvinna. Likväl – detta förändrar föga hur du ser på mig. *Och* tydligare än så kan jag inte motivera det feministiska subjektet. Det feministiska subjektet blir härjämte *grönt* i samma ögonblick som vi applicerar maktanalysen på människans relation till djuren *och* naturen.

Jag är tillbaka där jag började. Jag gillar inte att bli sedd som kvinna. Jag vill inte bli utmätt *och* funnen för kort, förr tunn *och* för svag för att inneha den kontroll som ger ynnesten att få tillhöra det första könet. Men jag får leva med det.

Referenser

Barett, Rusty (2002) "Is Queer Theory Important for Sociolinguistic Theory?" in *Language and Sexuality*. Campbell-Kibler (red) California: CSLI Publications

Belasik, Paul (1990) *Riding towards the light: an apprenticeship in the art of dressage riding* London : J.A. Allen

Butler, Judith (2011) *Bodies That Matter*. New York: Routledge

Butler, Judith (1990) *Gender Trouble*. New York: Routledge

Hedström, Lotta (2007) *Introduktion till Ekofeminism*. Cogito

Lakoff, George & Johnson, Mark (1980/2003) *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press

Lakoff, George & Johnson, Mark (1999) *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books

Lakoff, George (1987) *Women, Fire and Dangerous Things*. University of Chicago Press.

Moon, Michael (2011) *Ogrön allians med Descartes*.

<http://www.cogito.nu/artiklar/debatt-ogron-allians-med-descartes>
2011 12 July 10:39 am

Plumwood, Val (1993) *Feminism and the Mastery of Nature*. New York: Routledge